

GILGAMEŠ A MOHUTNÁ URUKU HRADBA

(TABULKA PRVNÍ A DRUHÁ)

Pohlédni, příteli, na velké město Uruk na březích svatého Eufratu! Projdi se po jeho širokých třídách a náměstích, prohlédni si jeho výstavné chrámy! Zastav se před Eannou, svatyní bohyně Išтары, a dotkni se jejího prahu! To všechno z dávných pochází dob a nic podobného nevytvořil jinde žádný král ani člověk.

Pohlédni příteli, na velkou hradbu kolem Uruku na březích Eufratu! Je z pálených cihel, vysoká a mocná, zdi má jako z kovu! Projdi se po ní mezi cimbuřím, sestup až k jejím základům a dotkni se jich rukou! Pochází z nedávných dob a nic podobného nevytvořil jinde žádný král ani člověk.

Byl to hrdina Gilgameš, který svou vůlí a rukou svého lidu postavil tuto nesmírnou hradbu, aby žil Uruk bezpečně před vojákem z jiného města a před lupičem z pouště. Byl to král Gilgameš, který si tímto dílem věčně zajistil jméno.

Gilgameš se stal králem Uruku z vůle a milosti bohů, a to jako pátý vladař od dob, kdy země vsákla do sebe vodu ze strašné potopy světa. Před ním tam vládl Rybář Dumuzi, před nim pak Pastýř Lugalbanda, před ním Válečník Enmerkar; prvním uruckým králem byl Syn slunce Meškiagašer. Všechny své předchůdce chtěl král Gilgameš převýšit mocí i vladařskými činy a v paměť věků příštích chtěl vstoupit s příjmením Hrdina.

Nikdo na celé té velké ploché desce, jež pluje na vesmírném moři a jež se jmenuje Země, nebyl Gilgamešovi roven.

Sami bohové našli v něm zalíbení, když ho ze smrtelného muže Lugalbandy porodila jeho božská matka Ninsun. Bůh slunce Šamaš ho obdařil krásou; postavu měl vysokou jedenáct loktů, devět pídí měřil kolem prsou, zdobily ho dlouhé kadeřavé vlasy spletené do copů, z jeho mužné tváře vyzařoval půvab. Bůh bouřky Adad mu dal odvahu a sílu; krok měl jako divoký býk, nikdy neklesal na mysli a neslábl na těle ve dne ani v noci, ráně jeho zbraně nepřítel neodolal. Bůh moudrosti Ea mu daroval rozum; poznal všechny přítomné i minulé věci na světě, nic mu nezůstalo skryté, důvtip a úsudek měl jako sedmero mudrců, kteří před dávnými věky naučili lidi vědám a uměním. Bohaté dary mu dali do vínku i jiní bohové. Žil tedy plným a bujarým životem v nádherném paláci, patřily mu všechny ženy a sloužili mu všichni muži z jeho velkého města, vším oplýval v nejhojnější míře. Jen jedno mu chybělo k úplné blaženosti.

Po matce byl Gilgameš bůh, a to ze dvou třetin; po otci zůstal však z jedné třetiny člověk. Byl tudíž smrtelný.

Hrdinou se mohl Gilgameš beze všeho stát. O tom nebylo pochyb.

Jenže Gilgameš se chtěl stát navíc nesmrtelným.

Tvrdou a těžkou rukou vládl Gilgameš uruckému lidu. Tak jako mohl vládnout jen ten, kdo nebyl ze dvou třetin člověk.

Muži uručti žili neustále v strachu, ženy a dívky v slzách. Jakmile se vynořil nad obzorem východní pouště zářivý Šamašův kotouč, ozval se rachot bubnů. Vojáci s přílbami a dlouhými holemi přišli na

křížovatky, kde se shromáždili rozespalí muži, a odvedli je na místa, která jim určil Gilgameš. Tam jedni kopali hlínu, druzí nosili vodu, třetí hnětli mazlavé bláto, čtvrtí jím plnili dřevěné formy, pátí je na horní straně hezky zaoblovali; když trochu ztvrdlo, vysušovali je na slunci nebo vypalovali v ohni. Jako nekonečné proudy mravenců nosili potom jiní hotové cihly na hranice města, daleko za lidská obydlí, a jiní tam pak z těchto cihel stavěli hradbu. Tak to šlo den co den, od rána do noci, pouze o kousku tvrdé placky chleba a hltu vlažné vody, pod dozorem vojáka s přilbami a dlouhými holemi, lak to šlo od jednoho svátku po druhý, měsíc co měsíc a rok co dlouhý rok, neboť tak poručil Gilgameš.

Třicet loktů vysokou a třicet loktů širokou hradbu poručil postavit Gilgameš v délce šesti tisíc dvoj kroků a se základy z pálených cihel. Nebylo možné vyhnout se jeho rozkazu: byl králem z vůle a milostí bohů, byl zástupcem bohů na zemi, jeho slovo bylo zákonem i božím přikázáním. Muži určitě stavěli, jediné slovo odporu nesmělo překročit ohradu jejich zubů, a hradba kolem města rostla do šířky i dálky. Urucký vládce nebyl však spokojen a ve svém srdci se zlobil.

Den co den přicházel Gilgameš prohlédnout si stavbu a v mysli srovnával: rákosí na břehu Eufratu rostlo rychleji než jeho hradba, obilí na polích rostlo do větší dálky, datlové palmy před chrámem Eanny rostly do větší výšky. Rozkázal proto mužům, aby pracovali i v noci, kdy na nebi svítil místo jasného Šamaše bleďavý Sin, a přísně jim zakázal vracet se domů na lůžko. Manžel se nesměl odebrat ke své manželce, milenec nesměl k milence, ani hrdinský voják, který byl nyní jen dozorce, nesměl odložit přilbu a hůl, aby šel ke své ženě. To však nebylo všechno: nakonec rozkázal i chlapcům, kteří jinak pásli jen kůzlátka na stepi, a docela maličkým dětem, aby hnětli hlínu a nosili těžké bochníky cihel na stavbu velké hradby.

Jistěže nebylo možné rozkazu krále se vyhnout. Bylo však možné obrátit se s prosbou o pomoc k nebeským bohům. „On je pastýř uruckého lidu, je silný a moudrý,“ volali lidé k bohu Anuovi, který byl pánem jejich města. „Gilgameš je náš pastýř, je silný a moudrý, a přesto nás utiskuje!“

Bohové zaslechli nářek uruckého lidu a slitovali se nad jeho útlakem. Sám nebeský Anu, který byl pánem uruckého města, rozhodl se jim pomoci. Zavolal bohyni Aruru, stvořitelku lidí, a před tváří všech jí řekl:

„Dílo, jež začal Gilgameš, nechť je dokončeno! Nezná však Gilgameš při své nadlidské síle, kde jsou hranice sil lidí. Aruru mocná, nuže stvoř tvora jemu podobného! Nechť zkrátí jeho srdce, aby si oddechl Uruk!„

Bohyně Aruru, stvořitelka lidí, Anuově žádosti ihned vyhověla. Umyla si ruce, odkrojila kus hlíny, dala jí podobu člověka a hodila ji na step.

Tak se na stepi narodil muž stejně silný, jako byl Gilgameš, a bohové mu dali jméno Enkidu.

Gilgameš a divoký muž Enkidu ze stepi

(TABULKA DRUHÁ, POKRAČOVÁNÍ)

Z vůle nebeského Anua stvořila tedy bohyně Aruru silného Enkidua, který měl zkrátit Gilgamešovo srdce. Z vůle bohů se měl Enkidu střetnout s Gilgamešem v boji jako protivník stejně silný, aby z toho měl prospěch urucký lid.

Trvalo dlouho, než došlo k tomuto střetnutí. Enkidu zatím vyrůstal na stepi: neznal lidi a neznal lidská sídla, s gazelami se živil trávou, se zvěří pil z napajedla vodu, spával na holé zemi přikrytý pouze hvězdnatou oblohou. Srstí měl zarostlé tělo, rozčuchaný byl jako obilné pole po větru, ruce měl těžké jako hrom a nohy rychlé jako blesk z oblaku, silný byl jako bůh války Ninurta. K takové podobě ho stvořila bohyně Aruru, v takového divocha vyrostl z vůle nebeského Anua.

Trvalo dlouho, než nastal den, kdy se Enkidu dostal do města Uruku a změřil si tam sílu s králem Gilgamešem. Cesty bohů jsou klikaté a jejich pomoc, přichází-li vůbec, přichází pomalu.

Jako první z lidí spatřil Enkidua lovec, který chytal na stepi zvěř do jam a nastražených pastí. Spatřil ho s liškami a šakaly u vod napajedla a tvář mu při pohledu na něho ustrnula strachem. Když ho tam spatřil podruhé a pak potřetí, uvěřil, že to není přelud, a svěřil se svému otci. „Oznam to, synu můj, králi,“ řekl nato otec, „jdi do Uruku a všechno mu řekni! Gilgameš je nejsilnější v zemi, Gilgameš je nejmoudřejší v zemi, řekni mu o tom divochu ze stepi! Gilgameš je náš pastýř, on ví, co je třeba dělat, on řekne, co máme udělat.“

„Gilgameši, vyslechni má slova,“ promluvil lovec, když zastavil svůj krok před královou tváří v uruckém paláci. „Jakýsi chlap se objevil na stepi, je nesmírně velký, asi přišel z hor! Zasypal mi jámy, které jsem vykopal, vytrhal pasti, které jsem nastražil, brání mi lovit zvěř! Je nesmírně silný, se zvěří pije z napajedla vodu, bojím se k němu přiblížit, je to strašný divoch!„

„Nuže, neboj se, lovče!“ řekl mu Gilgameš. „Jdi do chrámu bohyně Ištary, polož tam dar a vyber si některou z chrámových služebnic! Odveď si ji s sebou a přiveď ji k napajedlu! Až tam ten divoch přijde, nech ji s ním na stepi samu, ona už ví, jak ho má zkrátit. A jdi pokojně domů!„

Udělal lovec, co řekl Gilgameš, a když se se zvěří přihnul k napajedlu divoch, ukázal ho služebnici z chrámu bohyně Ištary. „Tak pojď sem, ty chlape divoký, silný a veliký, jakpak se jmenuješ? Tak pojď,

Enkidu, bohu se podobáš, proč tu se zvířaty po stepi běháš? Přisedni si ke mně, anebo si lehni, dělej, co se ti zlíbí! Život je přece krásný, svět je plný rozkošných věcí, a ty znáš pouze chuť stepní trávy!”

Poslechl Enkidu chrámovou služebnici a rád vyhověl tomu, co řekla. Šest dní a sedm nocí zůstal pak s ní sám u napajedla, nejedl a nepil, jen si s ní povídal a v jednom kuse se bavil, jak se se ženou baví muž, tak dobře se cítil v její společnosti. Když nastal sedmý den, vykročil za zvěří: ta se však před ním data na útěk. Rozběhl se za ní, ale nedostihl ji; kolena se mu slabostí podlomila. Nebyl už jako gazela a ani jako šakal, zato měl však touhy a přání a rozum jako člověk.

Stačilo šest dní a sedm nocí, aby žena, jež sloužila bohyni Ištar, změnila divocha ze stepi v lidského tvora.

Sedmého dne pak vyzval Enkidu služebnici z chrámu bohyně Ištar, aby ho dovedla do města, kde vládl Gilgameš.

Enkidu zatoužil navštívit Uruk, neboť co o něm slyšel u úst chrámové služebnice, mu připadalo jako zázrak. Chtěl vidět město, kde lidé bydlí v cihlových domech a spí na postelích, kde jsou dlážděné ulice a stinná náměstí pod vějíři palem, kde se do nebe tyčí vysoké věžové chrámy. Chtěl vidět město, kde muži nosí bílá přepásaná roucha a slaví svátky bohů, kde se ženy postavou rovnají bohyním a jsou vždy vlídné k mužům, kde je krásný život a svět plný rozkošných věcí. Chtěl vidět krále Gilgameše.

Ať je jakkoli silný hrdina Gilgameš, vyzvu ho k souboji!., zvolal Enkidu a vstal od napajedla. „Pojďme do Uruku! Ukáži před tvář celého města, že jsem silnější než on. Já jsem nejsilnější!”

„Mírní se, Enkidu,“ tišila ho služebnice z chrámu bohyně Ištar, „potlač svou pýchu! Vždyť sám Šamaš miluje Gilgameše, Adad mu dal odvahu a sílu, Ea mu daroval moudrost. Je lepší než ty, jeze dvou třetin bůh, a ty jsi jen ze stepi, neznáš míru věcí. Avšak do Uruku pojďme!”

Tři dny šel Enkidu s chrámovou služebnicí do města Uruku. Když přišli k pastýřské ohradě, roztrhla si šaty na dvě poloviny a jednu mu dala, aby si z ní udělal suknici, jakou nosí muži. Poté ho vzala za ruku a vešla s ním do chýše z rákosí, kde se pastýři sešli k večernímu jídlu. Nejstarší z nich ho vybídl, aby

se nasytil podle chuti a vůle; on však jen seděl a hleděl a k jídlu se neměl. Nevěděl, jak se ulamuje chléb, neuměl si odtrhnout pečeného masa, neuměl se napít z poháru vody ani piva. Pak si však dodal odvahy: sedm chlebů snědl na jedno posezení, sedm džbánů piva nato vypil. Takto posílený vstal potom z rohože, umyl se ve vodě, natřel se olejem, oblékl si šaty — a byl jako kterýkoli člověk.

Ni čím se nyní Enkidu nelišil od jiných mužů, jedině svou silou. Kromě toho pak tím, že neznal závist, jež je zhoubnější než bůh moru Erra, a že chtěl lidem, svým druhům, ve všem být užitečný. Dokázal to hned při tomto svém prvním setkání. Jakmile uslyšel, že si pastýři stěžují na lvy a na vlky, vyšel beze slova ven a všechnu škodlivou zvěř v širokém dalekém okolí holýma rukama zahnal.

Klidně spali té noci pastýři, neboť Enkidu hlídal jejich stáda a byl jejich silným strážcem.

Neklidně spal však v té noci Gilgameš, neboť měl divný sen. Viděl v něm, že z Anuova nebe spadla do Uruku hvězda. Druhého dne ráno vstoupil Enkidu do města.

Počet shlédnutí: 523

From:

<https://www.hks.re/wiki/> - **Hospodářská a kulturní studia (HKS)**

Permanent link:

<https://www.hks.re/wiki/gilgames>

Last update: **29/05/2024 19:36**

